

Dere, Z. (2018). Anaokulu öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (4), 1991-2010.

Geliş Tarihi: 17/04/2018

Kabul Tarihi: 28/11/2018

ANAOKULU ÖĞRETMEN ADAYLARININ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Zeynep DERE**

ÖZET

Kişilik, bireylerin birbirinden farklı olmasını sağlayan, doğuştan getirilen, çevre faktörlerinden ve hayattaki kazanımlardan etkilenen bileşenlerin tümüdür. Kişiliğin bir yanı bireydeki genetik özellikleri, diğer yanı ise aile ve toplum içindeki deneyimleri bir yansıtmaktadır. Çocukların erken dönemde öğretmenleriyle kurdukları ilişkiler, daha ileri dönemdeki akran ilişkilerini, davranış problemlerini, okul memnuniyetini ve öğrenmelerini etkilemektedir. Çalışmada anaokulu öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Adayların kişilik özellikleriyle iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon ve çoklu regresyon modeli kullanılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak Yozgat Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören toplam 300 anaokulu öğretmen adayı çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, tipik örnekleme ile belirlenen 289 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının kendini gerçekleştirme, sosyal ilişkiler ve sosyal normlar kişilik özelliklerinin iletişim becerileri puanını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı fakat cinsiyetin iletişim becerileri toplam puanını istatistiksel olarak anlamlı seviyede yordamadığı görülmüştür. İletişim becerileri toplam puanı ile kişiliğin duygusal kararlılık alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlarla iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, uyum, iletişim, öğretmen adayı.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PERSONAL TRAITS OF CANDIDATE PRE-SCHOOL TEACHERS AND COMMUNICATION SKILLS*

ABSTRACT

Personality is all of the components that are different from each other, which are affected by environmental factors and experiences in life. One part of our personality is reflects genetic heritage and the other side reflects our experiences in family and society. Children's relations with their teachers in early grades affect their peer interactions, behavior problems, school affairs and learning. The purpose of this study was to analyze the correlation between preschool teacher candidates' personal traits and communication skills. Correlation and multiple regression model was used for analyzing process. There were registered 300 senior students in the early childhood education department in the Yozgat Bozok University. 289 of these teacher candidates were involved in the study by typical case sampling. Results indicated that preschool teacher candidates' traits of self-actualization, social norms, and social norms were regressing the communication skills statistically significantly but one of the independent variables, gender, was not regressing the communication skills statistically significantly. There were medium level correlation between the personal traits of preschool teacher candidates and their communication skills.

Key Words: Personality, adaptation, communication, teacher candidate.

* Bu çalışmanın bir kısmı 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD., zeynepdere@gmail.com

1.GİRİŞ

Kişilik, bireylerin birbirinden farklı olmasını sağlayan, doğuştan getirilen, çevre faktörlerinden ve hayattaki kazanımlardan etkilenen bileşenlerin tümüdür (Doğan, 2012). Bireyin durağan (sürekli) ve ayırt edici duygu, düşünce ve davranış kalıplarına etki eden psikolojik özellikleridir. Kişiliğin bir yanı bireydeki genetik özellikleri, diğer yanı ise aile ve toplum içindeki deneyimleri bir yansıtmaktadır (Cervone ve Pervin, 2008). Kişilikle ilgili teoriler hem kalıtımın hem de çevrenin farklı rollerde önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bazı teoriler, bireylerin sözel yetenek, depresyon, sosyallik gibi özelliklerin sabit olduğunu söylemektedir (Von Hofsten ve Bäckman, 2002). Kişilikte çevrenin önemli olduğunu söyleyen teoriler ise, erken yaşlarda elde edilen deneyimlerin, yaşam boyu devam eden davranışlar olabileceğini vurgulamaktadır. Erken yaşlardaki olumsuz yaşantıların ilerleyen dönemlerde olumlu yaşantılara dönüşmeyeceğini belirtmektedir. Bireylerin kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Bowlby, 1980; Sroufe, 2005; Yiğit ve Deniz (2012).

İletişim, bireyin kendisiyle, bireyler arası ve toplumsal düzeyde girdiği etkileşim sürecidir (Yalın, 2003). Başka bir tanıma göre ise; duygu, düşünce ve bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılmasıdır (TDK, 2018). İnsan ilişkilerinde iki yönlü ve karmaşık bir etkileşimden bahsetmek mümkündür. Çocukların davranışları yetişkinlerin tepkilerini ve davranışlarını etkilerken yetişkinlerin davranışları da çocukların davranışlarını etkilemektedir. Öğretmenler çocukların davranışları, kararları ve beklentilerinden yola çıkarak çocuklar ile doğru iletişim kurması önemlidir (Bredkamp, 2015). Alın yazına göre, kişilik özelliklerinin iletişim becerilerine önemli etkileri bulunmaktadır (Asendorpf ve Wilpers, 1998; Fitness ve Curtis, 2005). İletişim becerilerinin bireyin çevresine uyumunu kolaylaştırdığı söylenebilir.

Bireyin doğumuyla birlikte çevresine uyum süreci başlamaktadır (Yavuzer, 1997). Psikoloji sözlüğünde yer alan tanıma göre; kişide farklı ya da değişen koşullara uymak için oluşan değişimler olarak tanımlanmaktadır. Uyum, bireyin hem kendisi hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilme durumudur (Erkan ve Avcı, 2014). Bireyin kendi iç dünyasına uyumu, benlik algısı, kendine güvenmesi, kendini değerli bulma ya da değersiz bulması ve hayattan beklentileri gibi özellikleridir. Kişiliğin dış dünya ile ilgili yanı ise aile üyeleri, yakın çevresi ve diğer bireylerle olan ilişkileri, bu ilişkilerden mutluluk duyması, çevresinde bulunan kişilerle olan etkileşimiyle ilgilidir (Özgüven, 1992).

Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler kuramına göre (2006), çocuğun içinde yer aldığı bir çok kuruluş ve ortam, okul, politik düzen gibi sistemler çocuğun gelişimi üzerinde etki etmektedir. Çocukların içinde bulunduğu çevre, birbirleri ile ilişkili olan farklı düzeylerden oluşmaktadır. Bu çevresel düzeyler, çocukların gelişimini, davranışlarını ve bakış açılarını etkilemektedir. Bu düzeyler; mikrosistem, mezosistem, ekzosistem ve kronosistem olarak adlandırılmaktadır. Mikrosistem, çocuğun gelişimi üzerinde etkili olan yakın çevresindeki tüm kurum ve deneyimleri içeren çevresel etmenler katmanıdır. Aile ve okul bu katmana örnek verilebilir. Mezosistem, çocuğun gelişimi üzerinde etkisi olan en az iki farklı mikrosistem arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir. Ebeveyn-öğretmen iletişimi bu katmana örnek verilebilir. Ekzosistem, çocukların yaşamını direkt etkilemeyen, fakat dolaylı olarak etkileyen katmandır. Adli hizmetler sistemi, yerel yönetimlerin kararları bu katmana örnek olarak verilebilir. Makrosistem ise, belirli bir

kültürün ve ya toplumun kapsayıcı değerleri, ideolojileri, kanunları, gelenek-göreneklerini içermektedir. 1980'lerden itibaren, ebeveynlerin otoriter ebeveynlik tarzını değiştirerek çocuğuna söz hakkı tanıyan demokratik ebeveynlik tarzını benimsemeleri bu katmana örnek verilebilir. Bu kurama göre; çocukların gittiği okul, anaokulu öğretmeni, ailesi ve aralarındaki ilişki çocukların gelişimini önemli derecede etkilemektedir. Bu dört sistem durmadan değişmektedir. Aileye yeni bir üyenin katılması, anne-babanın boşanması, yeni bir eve taşınmak, yeni bir okula başlamak gibi değişikliklere çocukların uyum sağlamasını gerekebilir (Berk, 2006; Diken, 2014; Temel, 2015; Trawick-Swith, 2010).

Çocuklar duyarlı ve ilgili yetişkinlere daha fazla dikkat etmektedirler. Bu nedenle, olumlu ilişkiler kuran öğretmenlerin, çocukların davranışlarını olumlu olarak etkileme olasılığı daha yüksektir. Yetişkinlerin çocuklarla kurduğu duyarlı ilişkiler çocukların olumlu benlik ve güven duygusu geliştirmelerine yardım etmektedir (Fox, Dunlap, Hemmeter, Joseph ve Stain, 2003). Erken çocukluk döneminde çocuklar öğretmenleriyle olumlu, duyarlı ve güvene bağlı ilişkiler geliştirdiklerinde akademik başarılarının, bilişsel, dil, sosyal-duygusal gelişimlerinin de olumlu olarak etkilendiği bulunmuştur (Pianta ve diğer. 2005). Çocukların erken dönemde öğretmenleriyle kurdukları ilişkiler, daha ileri dönemdeki akran ilişkilerini, davranış problemlerini, okul memnuyetini ve öğrenmelerini etkilemektedir (Diamond, 2012). Çocuklar ve öğretmenler arasındaki olumlu ilişkilerin desteklenmesi gerekmektedir.

Türkiye'de okul öncesi öğretmenlerinin özel alan yeterliliklerine bakıldığında, ailelerle/çocuklarla olumlu iletişim kurabilen, meslektaşları, aileler, sivil toplum kuruluşları ve diğer kuruluşlarla sürekli işbirliği yapabilen, uyumlu kişiler olması beklenmektedir. İdeal anaokulu öğretmeninden, etkin dinleme, empati kurma, kendini ifade etme ve bilişim teknolojilerini kullanarak etkili iletişim kurma becerilerini kazanmış olması istenmektedir (MEB, 2018). Eğitim araştırmaları, öğretmenin kişilik özelliklerinin, kıdeminin, sınıf yönetiminin, eğitim geçmişinin çocukların kişilik gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Uyanık Balat, Bilgin ve Ünsal, 2017).

Erkan ve Avcı (2014), öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile mizaç ve karakter özelliklerinin rolünü incelemiştir. Bu amaçla 325 öğretmen adayı ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adayların iletişim becerilerinin, mizaç ve karakter ile yakından ilişkili olduğunu ortaya konmuştur. Karahan, Sardohan, Özkamalı ve Dicle (2006), öğretmen adaylarının demokratik tutum düzeylerinin, nevrotik eğilimlere, kendini gerçekleştirme düzeyine ve sosyal ilişkilerde yeterlik düzeyine göre değişip değişmediğini incelenmiştir. Bu amaçla toplam 723 aday ile çalışılmıştır. Demokratik tutum ölçeği ve Hacettepe kişilik envanteri ile toplanan verilere göre demokratik tutum düştükçe nevrotik eğilimlerin artmaktadır. Demokratik tutum arttıkça, kendini gerçekleştirme ve sosyal ilişkilerde yeterlilik düzeyinin de arttığı bulunmuştur. McCroskey, Heisel ve Richmond (2001), lisans öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, mizaç özellikleri ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Yiğit ve Deniz (2012), iletişim becerilerinin kişilik özelliklerine etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, kişilik özelliklerinden olan duygusal dengesizlik ile iletişim becerileri ile negatif yönlü bir ilişki görülmüştür. Buna karşın dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk alma ile iletişim becerileri arasında ise pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Erol, Özaydın ve Koç (2010), araştırmalarında sınıf içindeki olumsuz tutum ve durumlara şahit olan çocukların hem okula hem de öğretmene karşı olumsuz tutumlar gösterdiklerini bulmuştur. Bu nedenle, öğretmen adaylarının uyumlu olmaları çok önemlidir. Uyum, dostça, arkadaşça, saygılı ve alçakgönüllü davranışlar göstermektir. Baker ve Siryk'e (1984) göre uyum; akademik, sosyal uyum, kişisel uyum ve amaç edinme olmak üzere dört boyuttan oluşan bir kavram olarak tanımlanabilmektedir. Akademik uyum; akademik çabaların, amaçların değerlendirilmesini akademik şartların kabullenilmesini anlatmaktadır. Sosyal uyum; bireylerin destekleyici ilişkiler geliştirerek, etkili biçimde yeni bir sosyal çevreyle etkileşime geçerek, üniversitenin sosyal çevresine katılımını içermektedir. Kişisel uyum; bireyin ruhsal ve bedensel olarak iyi olma durumunu ifade etmektedir. Amaç edinme ise; yükseköğretimde olmaktan ve özellikle devam ettiği yükseköğretim kurumunda bulunmaktan memnun olmayı kapsamaktadır. Uyumlu bireyler samimi, hoşgörülü, yardımsever davranışlar gösteren bireyler olarak tanımlanabilir. Yıldız ve Dilmaç (2012), öğretmen adaylarının sahip oldukları değerler ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu amaçla toplamda 1245 öğretmen adayı ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda, yumuşak başlılık ile başarı, öz denetim, evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum puanları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu saptamıştır. Öğretmen adaylarının olumsuz kişilik özellikleri ile uyum arasında negatif bir ilişki bulmuştur. Şeker Sır (2016), öğretmen adaylarının kişilik özelliklerini belirlemek ve bazı değişkenlere göre incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Eğitim fakültesinde öğrenim gören 1157 öğretmen adayı ile çalışmayı yürütmüştür. Sonuçta, öğretmen adaylarının %81'inin uyumlu kişilik yapısına sahip olduğunu belirlemiştir. Bağçeli Kahraman, Şen, Alataş ve Tütüncü (2018), okul öncesi dönemde okula uyum sürecini araştırmıştır. Görüşme tekniği ile 10 anaokulu öğretmeninden veri toplamıştır. Araştırma sonucunda, anaokulu öğretmenlerinin çocukların okula uyumunu sağlamak amacıyla birtakım planlamalar yaptıklarını bulmuştur. Uyum sürecinde öğretmenler daha çok, çocukların güvenini kazanabilecekleri, ilgisini çekebilecekleri tanışma etkinliklerine yer vermektedir. Başaran, Gökmen ve Akdağ (2014), anaokuluna uyum sürecinde öğretmenlerin çözüm önerilerini incelemiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğinin kullanıldığı çalışma 18 öğretmen ile yapılmıştır. Sonuç olarak, anaokulu öğretmenlerinin sınırlı düzeyde uyum çalışması yaptığı ve artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, anaokulu öğretmeni adaylarının kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Öğretmen adaylarının;

- 1- Cinsiyeti iletişim becerilerini istatistiksel bakımdan önemli düzeyde yordamakta mıdır?
- 2- Kişilik özellikleri iletişim becerilerini istatistiksel bakımdan önemli düzeyde yordamakta mıdır?
- 3- Kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem çocukları, yetişkinler tarafından oldukları gibi kabullenilmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç çocuğun gelişiminin temelidir. Benliğin sağlıklı gelişimi; çocuğun bütün tecrübe zenginliğini yaşayacağı, kendini kabul edebileceği, yetişkinler tarafından kabul edileceği ortamda gerçekleşmektedir. Bu nedenle, öğretmen-çocuk ilişkisinin kaliteli olması çocukların gelişiminde önemli bir faktördür. Anaokulu öğretmenlerinin olumlu kabul ifadesi çocuklar üzerinde çok etkilidir. Çocukların olumlu kabulü, çocukların kendini gerçekleştirmesinde pozitif yaşantılardan daha önemlidir. Öğretmeni tarafından olumlu kabul edilen çocuk, çevresine daha uyumlu hale gelecektir. Anaokulu öğretmenlerinin, geleceğin sağlıklı çocuklarını yetiştirebilmesi için, öncelikle kendilerinin uygun modeller olması gerekmektedir. Öğretmen yetiştirme alanında, adaylardaki iletişim becerilerinin desteklenmesi önemli görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı, ideal bir okul öncesi öğretmenin özel alan yeterliklerini belirlemiştir. Buna göre, anaokulu öğretmenlerinden iletişimde sevgi ifadeleri kullanması, çocuklara doğru model olması, çocukların iletişim yöntemlerini keşfederek iletişimi başlatması-geliştirmesi, çocukların başkaları ile ilişkilerini yönetebilme becerisini geliştirebilecek öğrenme yaşantıları düzenlemesi, çocukların duygu ve düşüncelerini ifade edebilmeleri için fırsatlar vermesi beklenmektedir. Bu nedenlerle, anaokulu öğretmenlerinin uyumlu kişilik yapısına ve iyi iletişim becerilerine sahip olması çocukların eğitim yaşantısı için çok önemlidir. Çocukları güdüleme, motive edebilme, kişiler arası iletişime göre iletişimin kullanım becerileri öğretmenden öğretime farklılık gösterebilmektedir. Anaokulu öğretmenlerinin iletişim becerilerinin olumlu olması, çocuklarla iletişiminin de olumlu olması anlamına gelebilir. Uyumlu kişilik özellikleri ve olumlu iletişim özelliklerine sahip bir anaokulu öğretmeni, çocukların eğitim yaşantısında olumlu izler bırakabilir. Öğretmen adaylarının kişisel gelişimlerinin desteklenmesi önemlidir. Bu nedenlerle, anaokulu öğretmeni adaylarının kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmanın alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında; araştırma modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizleri konusunda bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, anaokulu öğretmeni adaylarının kişilik özellikleriyle iletişim becerileri arasındaki ilişki belirlenmiştir. Bu amaçla, korelasyon ve çoklu regresyon modeli kullanılmıştır. Korelasyon testi ile değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi belirlenmiştir. Çoklu regresyon modeli ile bağımsız değişkenlerin (kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nevrotik eğilimler, psikotik belirtiler, aile ilişkileri sosyal ilişkiler, sosyal normlar, antisosyal eğilimler ve cinsiyet) bağımlı değişkeni (iletişim becerileri) yordama durumları incelenmiştir. Korelasyon modeli, değişkenler arasındaki ilişkilerin açıklanması ve puanların yordanmasına olanak sağlamaktadır (Fraenkel, Wallen, ve Hyun, 2012; Creswell, 2012).

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmada, anaokulu öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Veri toplama sürecinin sonunda sağlıklı tahminler

üretilmesine imkan sağlayacak yeterli sayıda örnek hacminin belirlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda ilk olarak Yozgat Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören anaokulu öğretmen adayları hedef kitle olarak belirlenmiştir. Üniversitede eğitim alan toplam 300 anaokulu öğretmen adayı çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme tipik örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Evrendeki 300 adaydan 0.5 görülme sıklığı baz alınarak, %95 güven düzeyinde, ± 0.05 hata payı ile 289 anaokulu öğretmen adayı oluşturmuştur. Örneklemin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.
Örneklemin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Değişkenler	n	%	
Cinsiyet	Kadın	246	85.1
	Erkek	43	14.9
	Toplam	289	100.0
Yaş	16-18 yaş	32	11.1
	19-21 yaş	206	71.3
	22 ve üstü yaş	51	17.6
	Toplam	289	100.0
Sınıf	1	93	32.2
	2	69	23.9
	3	59	20.4
	4	68	23.5
	Toplam	289	100.0
Anne öğrenim durumu	Okur-yazar değil	32	11.0
	İlkokul	147	50.9
	Ortaokul	61	21.1
	Lise	36	12.5
	Üniversite veya üstü	13	4.5
	Toplam	289	100.0
Baba öğrenim durumu	Okur-yazar değil	8	2.7
	İlkokul	103	35.6
	Ortaokul	62	21.5
	Lise	73	25.3
	Üniversite veya üstü	43	14.9
	Toplam	289	100.0
Anne meslek	Ev hanımı	268	92.7
	Memur	6	2.1
	Özel sektör	15	5.2
	Toplam	289	100.0

Tablo 1. devamı

Değişkenler		n	%
Baba meslek	Emekli	151	52.2
	Serbest meslek	90	31.1
	Memur	22	7.8
	Öğretmen	14	4.8
	İşçi	12	4.1
	Toplam	289	100.0
Kardeş sayısı	Kardeşi yok	7	2.4
	1-2 kardeş	77	26.6
	3 ve üstü kardeş	205	71.0
	Toplam	289	100.0
Aile gelir düzeyi	Üst	6	2.1
	Orta	259	89.6
	Düşük	24	8.3
	Toplam	289	100.0
Gelecekle ilgili kaygı düzeyi	Üst	85	29.4
	Orta	179	61.9
	Düşük	25	8.7
	Toplam	289	100.0
Bölümü isteyerek mi okuyor	Evet	257	90.0
	Hayır	32	10.0
	Toplam	289	100.0

Tablo 1 incelendiğinde; örnekleme yer alan öğretmen adaylarının % 85.1'inin "kadın", % 14.9'unun "erkek" olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitimi öğrencilerinin % 71.3'ü "19-21yaş" aralığındadır. Adayların % 32.2'si "1.sınıf", % 23.9'u "2.sınıf", % 23.5'i "4.sınıf", % 20.4'ü de "3.sınıf" öğrencidir. Öğrencilerin % 50.9'unun annesi "ilkokul", babalarının ise % 35.6'sı "ilkokul" mezunudur. Annelerinin % 92.7'si "ev hanımı", babalarının % 52.2'si "emekli"dir. Öğretmen adaylarının % 71.0'inin "3 ve daha fazla kardeşi" vardır. Öğrencilerin % 89.6'sı "orta düzey" gelirli ailelere sahiptir. Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecekle ilgili kaygı düzeylerine bakıldığında; % 61.9'u "orta", % 29.4'ü "üst", % 8.7'si "düşük" kaygı düzeyine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin % 90.0'ünün bölümünü "isteyerek" okuduğunu belirtmiştir.

2.3. Verilerin toplanması

Öğretmen adaylarından araştırma verileri İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği ve Hacettepe Kişilik Envanteri ile toplanmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde öğrenimine devam eden öğretmen adaylarına sınıf ortamında, grup halinde uygulanmıştır. Uygulama öncesinde katılımcılar çalışmanın amacı hakkında bilgilendirilmiştir. Ölçekleri doldururken dikkat edilmesi gereken konular hakkında katılımcılara gerekli açıklamalar yapılmıştır. Dağıtılan ölçeklerin tümü tekrar toplanmıştır. Öğretmen adaylarının, araştırmaya katılım konusunda istekleri oldukları gözlenmiştir.

2.4. Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu: araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan formda öğretmen adaylarının cinsiyeti, yaşı, sınıfı, anne öğrenim durumu, anne mesleği, baba öğrenim durumu, baba mesleği, kardeş sayısı, aile gelir düzeyi, gelecekle ilgili kaygı düzeyi, bölümü isteyerek okuyup okumadıkları ile ilgili sorular bulunmaktadır.

İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ): Korkut (1996) tarafından bireylerin iletişim becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan 5’li likert tipi ölçektir. 25 maddeden oluşan araçtan elde edilen toplam puanda yüksek puan bireylerin kendi iletişim becerilerini olumlu yönde değerlendirdikleri anlamına gelmektedir. Ergenlerle yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğin tek boyutlu bir yapıda olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı lise örneklemini için .76 ($p<.001$), yetişkin örneklemini için ise .69 ($p<.001$) olarak elde edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise .80 ($p<.001$) olarak bulunmuş ve iletişim becerilerini değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğuna karar verilmiştir (Korkut, 1997). Ölçeğin sahibine e-mail atılarak kullanım izni alınmıştır.

Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE): Özgüven (1992), tarafından bireylerin kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. 14 yaş üstü herkese uygulanabilen, 168 maddeden oluşan envanter “Kişisel uyum” ve “Sosyal uyumu” ölçen sekiz alt ölçek içermektedir. “Kişisel Uyum” başlığı altında kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nevroitik eğilimler ve psikotik belirtiler olmak üzere dört alt başlık bulunmaktadır. “Sosyal Uyum” başlığı altında ise aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar ve antisosyal eğilimler alt başlıkları değerlendirilir. Maddelerin cevap seçenekleri doğru-yanlış olarak iki seçeneklidir. Ölçeğin değerlendirilmesi cevap anahtarına göre yapılmaktadır. Her bir madde 1 puanla değerlendirilmektedir. Puanın yüksekliği olumlu, düşüklüğü ise olumsuz durumu ifade etmektedir. HKE’nin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach’ Alpha katsayısı (0.84) hesaplanmıştır. Özgüven tarafından aralıklı tekrar yöntemi ile ölçeğin 7 adet güvenilirlik çalışması yapılmış ve bu çalışmalarda en düşük güvenilirlik değeri 0.58 ortalama güvenilirlik değeri 0.82 bulunmuştur (Özgüven, 1992).

Bu araştırma için kullanılan ölçme araçlarının güvenilirliğinin test edilmesinde Alfa katsayısından (Cronbach-Alpha) yararlanılmıştır. Yapılan analizlerde 289 katılımcıdan elde edilen veriler kullanılmıştır. Ayrıca soruların, alfa katsayısına ne derecede ve ne yönde etkide bulduklarını saptayabilmek için; “Değişken Silindiği Taktirde Ölçeğin Alfa Katsayısı” (Alpha If Item Deleted) değerleri hesaplanmıştır. Çalışma kapsamında toplam 289 katılımcıdan “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)” ve “Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE)” aracılığıyla veriler derlenmiştir. Her iki ölçek için ayrı ayrı cronbach-alpha değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen güvenilirlik değerleri sırasıyla 0.906 (İBDÖ) ve 0.891 (HKE) olarak bulunmuştur. Güvenilirlik analizinin detayları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Ölçme araçlarının güvenilirlik analizi sonuçları

	Cronbach Alpha
İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	0.906
Hacettepe Kişilik Envanteri	0.891

Ölçeklerin güvenilir olması demek, kendilerini oluşturan maddelere verilen cevapların toplanabilir olduğunu ifade etmektedir. Her iki ölçekte yüksek derecede güvenilir (cronbach alpha>0.80). Bu değerler envanterlerin güvenilir olduğunu göstermektedir (Özdamar, 2004).

2.5. Verilerin analizi

Bu araştırmanın veri analizi SPSS 21 ile yapılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi olarak .05 alınmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon analizi, bağımsız değişkenin üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri üzerindeki yordayıcı gücünü incelemek için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2014).

3. BULGULAR

Bu bölümde, anaokulu öğretmeni adaylarının kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın ilk iki alt problemi olan; “Öğretmen adaylarının cinsiyeti iletişim becerilerini istatistiksel bakımdan önemli düzeyde yordamakta mıdır?” ve “Öğretmen adaylarının kişilik özellikleri iletişim becerilerini istatistiksel bakımdan önemli düzeyde yordamakta mıdır? sorularının cevabını bulmak amacıyla kullanılan çoklu regresyon analizi enter modeli Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3.
Çoklu regresyon analizi sonuçları

	B	Beta	t	p	Partial	Part	Tolerance	VIF	F	p
Sabit	68.606		15.868	.000						
Kendini Gerçekleştirme	1.027	.242	3.463	.001	.203	.184	.579	1.726		
Duygusal Kararlılık	-.045	-.011	-.161	.872	-.010	-.009	.563	1.778		
Nevrotik Eğilimler	.169	.045	.591	.555	.035	.031	.494	2.025		
Psikotik Belirtiler	-.312	-.075	-1.108	.269	-.066	-.059	.624	1.602	9.228	0.001*
Aile İlişkileri	.107	.034	.477	.634	.028	.025	.568	1.759		
Sosyal İlişkiler	.719	.188	3.226	.001	.189	.172	.830	1.204		
Sosyal Normlar	.976	.210	3.497	.001	.205	.186	.783	1.278		
Antisosyal Eğilimler	-.015	-.004	-.053	.958	-.003	-.003	.597	1.676		
Cinsiyet	3,436	,096	1,747	,082	,104	,093	,925	1,081		

DW =2,157

R²=0,209

N= 289; *p<0.001

Regresyon analizinde “Kendini Gerçekleştirme”, “Duygusal Kararlılık”, “Nevrotik Eğilimler”, “Psikotik Belirtiler”, “Aile İlişkileri”, “Sosyal İlişkiler”, “Sosyal Normlar”, “Cinsiyet” ve “Antisosyal Eğilimler” değişkenleri bağımsız değişken, “İletişim Becerileri” değişkeni bağımlı değişken olarak kullanılmıştır.

Analiz sonucunda elde edilen modelde yer alacak değişkenler “İletişim Becerileri” değişkenini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde açıklamaktadır ($F=9.228$, $p<.01$). Modelde yer alan bağımsız değişkenler “Kendini Gerçekleştirme”, “Sosyal İlişkiler” ve “Sosyal Normlar” değişkenleridir.

“Kendini Gerçekleştirme” puanı ile “İletişim Becerileri” puanı arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.01$). “Kendini Gerçekleştirme” puanında meydana gelecek 1 puanlık artışın toplam iletişim becerileri puanında 1.027 puanlık bir artışa sebep olması beklenmektedir ($B=1.027$). “Sosyal İlişkiler” puanı ile “İletişim Becerileri” puanı arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.01$). “Sosyal İlişkiler” puanında meydana gelecek 1 puanlık artışın toplam iletişim becerileri puanında 0.719 puanlık bir artışa sebep olması beklenmektedir ($B=0.719$). “Sosyal Normlar” puanı ile “İletişim Becerileri” puanı arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.01$). “Sosyal Normlar” puanında meydana gelecek 1 puanlık artışın toplam iletişim becerileri puanında 0.976 puanlık bir artışa sebep olması beklenmektedir ($B=0.976$).

Modele dahil edilen değişkenler arasındaki çoklu ilişki (collinearity) incelenmiştir. Bütün bağımsız değişkenlere ait “Tolerance” değerinin 0.1’den büyük olması ve “VIF” değerinin 10’dan küçük olması nedeniyle değişkenler arasında çoklu ilişki olmadığı belirlenmiştir. Hata terimleri arasında otokorelasyon olup olmadığını tespit etmek için Durbin-Watson testinden faydalanılmıştır. Durbin-Watson değerinin 1.5-2.5 aralığında olması nedeniyle hata terimleri arasında otokorelasyon olmadığı belirlenmiştir.

($DW=2.157$). Modelde yer alan bağımsız değişkenler, bağımlı değişkende meydana gelecek değişimlerin %20.9'unu açıklamaktadır.

Araştırmanın 3. alt problemi olan; öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi nedir? sorusunun cevabını bulabilmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Tablo 3'te öğretmen adaylarının Hacettepe Kişilik Envanteri'nin alt boyutları ile İletişim Becerileri toplam puanları arasındaki korelasyon değerleri gösterilmiştir.

Tablo 4.

Öğretmen Adaylarının Hacettepe Kişilik Envanterinin Alt Boyutları İle İletişim Becerileri Toplam Puanları Arasındaki Korelasyon

	İletişim Becerileri	
Kendini Gerçekleştirme	r	.363**
	p	.000
Duygusal Kararlılık	r	.115
	p	.051
Nevrotik Eğilimler	r	.216**
	p	.000
Psikotik Belirtiler	r	.137*
	p	.020
Aile İlişkileri	r	.238**
	p	.000
Sosyal İlişkiler	r	.294**
	p	.000
Sosyal Normlar	r	.286**
	p	.000
Antisosyal Eğilimler	r	.220**
	p	.000

** p<.01

Korelasyon katsayısının, mutlak değer olarak, 0.70-1.00 arasında olması yüksek, 0.69-0.30 arasında olması orta, 0.29-0.00 arasında olması ise düşük düzeyde bir ilişki olarak yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2013).

Tabloda 4'de görüldüğü gibi iletişim becerileri toplam puanı ile kendini gerçekleştirme alt boyutundaki kişilik özelliği arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde ($r=0.363, ** p<.01$), nevroitik eğilimler alt boyutundaki kişilik özelliği arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r=0.216, ** p<.01$), psikotik belirtiler alt boyutundaki kişilik özelliği arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r=0.137, ** p<.01$), aile ilişkileri alt boyutundaki kişilik özelliği arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r=0.238, ** p<.01$), sosyal ilişkiler alt boyutundaki kişilik özelliği arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r=0.294, ** p<.01$), sosyal normlar alt boyutundaki kişilik özelliği arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r=0.286, ** p<.01$), antisosyal eğilimler alt boyutundaki kişilik özelliği arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde ($r=0.220, ** p<.01$) bir ilişki bulunmaktadır.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Kişilik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla 289 okul öncesi öğretmeni adayı ile çalışılmıştır. Adaylara kişisel bilgi formu, Hacettepe Kişilik Envanteri ve İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan çalışmanın bulgularına göre;

Öğretmen adaylarıyla yapılan araştırma sonucunda Hacettepe Kişilik Envanterinin alt boyutlarında bulunan “Kendini Gerçekleştirme”, “Sosyal İlişkiler” ve “Sosyal Normlar” gibi kişilik özelliklerinin iletişim becerileri puanını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı fakat cinsiyetin iletişim becerileri toplam puanını istatistiksel olarak anlamlı seviyede yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Maslow’un motivasyon teorisine göre (1970); kendini gerçekleştirme, bireyin davranışlarını yönlendiren ana güdüdür. Bireyin ihtiyaçlar hiyerarşisinde en üst düzeyde bulunmaktadır. Bireyin gerçek benliğini keşfederek geliştirme ihtiyacı olarak ifade edilebilmektedir. Maslow’a göre kendini gerçekleştiren insanlar, kendilerini ve diğer insanları olduğu gibi kabul etmektedirler. Kendileriyle ilgilenirken aynı zamanda başkalarının isteklerinin farkındadırlar. Birkaç özel insanla yakın ilişkiler kurabilirler. Her durumda mekanik olmak yerine, insanların ve ya koşulların özgünlüğüne göre tepkide bulunabilir, doğal ve yaratıcı olabilirler. Anaokulu öğretmeni adayları ile yapılan bu çalışmanın sonucuna göre, öğretmen adaylarının kendini gerçekleştirme özellikleri, iletişim becerileri puanını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır. Literatürde, kişiliğin kendini gerçekleştirme alt boyutu ile kişiler arası olumlu ilişkiler kurabilme yeteneği arasında artı yönde ilişki olduğunu söyleyen kaynaklar bulunmaktadır (Jones ve Crandall, 1986; Ryff ve Singer, 1998; 2000). Bu bilgiler, anaokulu öğretmeni adayları ile yapılan bu araştırmanın bulguları ile benzetilmektedir.

İletişim, sosyal ilişkilerde çok önemli bir yer tutmaktadır. Sağlıklı ve olumlu ilişki kurabilen bireyler; olayları, durumları doğru biçimde yorumlayabilmektedir. Çevresindeki bireylerle iyi ilişkiler kurmaktadır. Böylece kendilerini de olumlu algılama eğilimindedirler (Bilen, 2004). Bu çalışmada, anaokulu öğretmeni adaylarının Hacettepe Kişilik Envanterinin “Sosyal İlişkiler” alt boyutundaki puanları iletişim becerileri toplam puanını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Tepeli ve Arı (2011), anaokulu öğretmeni ve adaylarının iletişim ve sosyal becerilerini karşılaştırmıştır. Bu amaçla, 100 anaokulu öğretmeni, 240 anaokulu öğretmeni adayı ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda; anaokulu öğretmenlerinin sosyal beceriler, sosyal ilişkiler ve iletişim becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Erözkan (2013), iletişim becerileri ve kişilerarası problem çözme becerilerinin sosyal yetkinliğe etkisini incelemiştir. Bunun için toplam 494 ergenle bir çalışma yapmıştır. Sonucunda; sosyal ilişkiler ile iletişim becerileri ve kişilerarası problem çözme becerileri arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu ortaya koymuştur. İletişim becerileri ve kişilerarası problem çözme becerilerinin sosyal yetkinliğin önemli yordayıcıları olduğunu belirlemiştir. Roberts ve Charpman (2000), yetişkin kadınların psikolojik gelişimlerini 30 yıl boyunca izlemiştir. Çalışmanın sonucunda, destekleyici sosyal ilişkilerin insanlara kabul duygusu sağladığını bulunmuştur. Sağlıklı sosyal ilişkiler ile pozitif iletişim arasında aynı yönde pozitif ilişki söz konusudur. Bu bulgular araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

Sosyal normlar, bireylerin toplum içindeki ilişkilerini düzenleyebilmekte, bireyleri toplumla uyumlu davranışlara yönlendirebilmektedir (Eroğlu, 2015). Anaokulu öğretmeni adaylarının Hacettepe Kişilik Envanterinin “Sosyal Normlar” alt boyutundaki puanlarının, iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları toplam puanı istatistiksel olarak anlamlı seviyede yordadığı görülmüştür. Kendilerine yüksek değer veren insanlar, başka bireylere saygı gösterecek şekilde davranmaya ve sağlıklı iletişim kurmaya yatkındırlar. Buna rağmen, kendi benliklerini olumlu algılamayan bireyler ise benlik imgesiyle tutarlı davranma eğilimindedirler (Cervone ve Pervin, 2008). Bu literatür bilgisi, öğretmen adayları ile yapılan bu çalışmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Anaokulu öğretmeni adayları ile yapılan bu çalışmada cinsiyet ile iletişim becerileri toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tunçeli (2013), öğretmen adaylarının iletişim becerilerini araştırmıştır. Bu amaçla, toplam 180 adayı örnekleme dahil etmiştir. Çalışma sonucunda, öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu, araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir.

İletişim becerileri toplam puanı ile kişiliğin duygusal kararlılık alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlarla iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Levent (2011), sınıf öğretmenlerinin kişilik özelliklerinin iletişim becerilerine etkisini incelemek amacıyla 590 sınıf öğretmeni ile çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda, iletişim becerilerinin alt boyutları ile kişilik özelliklerin alt boyutları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Sınıf öğretmenleri ile yapılan çalışmanın sonucu, anaokulu öğretmen adayları yapılan bu araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Buna göre, çocuklarla pozitif iletişim kurabilecek anaokulu öğretmenlerinde olumlu kişilik özelliklerinin bulunması gerektiği söylenebilir. Anaokulu öğretmenlerinin çocuklarla kuracağı pozitif iletişim çocukların okula uyumunu kolaylaştırabilir. Öğretmenin olumlu kişilik özelliklerine sahip olmaları, çocukların öğrenmelerini kolaylaştırabileceğini düşündürmektedir. Bu bulgular, anaokulu öğretmen adaylarının kadın ya da erkek olmasının çocuklarla olan iletişimlerinde bir farklılık yaratmayacağını düşündürmektedir.

Sonuç olarak; Anaokulu öğretmeni adaylarının “Kendini Gerçekleştirme”, “Sosyal İlişkiler” ve “Sosyal Normlar” kişilik özelliklerinin iletişim becerileri puanını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı fakat cinsiyetlerinin iletişim becerileri toplam puanını istatistiksel olarak anlamlı seviyede yordamadığı saptanmıştır. İletişim becerileri toplam puanı ile kişiliğin duygusal kararlılık alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlarla iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Bu çalışma eğitim fakültesinde okul öncesi öğretmenliği okuyan anaokulu öğretmeni adayları ile sınırlı tutulmuştur. Bu sonuca bakılarak, bundan sonraki araştırmacılara, öğretmenlere ve öğretmen adaylarına yönelik öneriler sunulmuştur.

Araştırmacılar için öneriler;

- Okul öncesi öğretmenliği programı dışında öğrenim gören öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiler incelenebilir,
- Öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin yaratıcılık gibi başka değişkenlerle olan ilişkisine bakılabilir,

- Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik kişisel gelişim seminerleri verilebilir,
- Eğitim ortamlarındaki iletişim sorunları belirlenerek sağlıklı iletişim kurabilmek için çözüm önerileri geliştirilebilir,
- Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmenler ve öğretmen adayları için geliştirilen öneriler;
- Öğretmen yeterliliklerinde çok önemli bir yere sahip olan iletişim becerilerinin geliştirilebilmesi için hizmet içi eğitimlere katılabilirler,
- Kişisel gelişim seminerlerine katılarak sağlıklı iletişim kurma becerileri konusunda kendilerini geliştirebilir.

KAYNAKÇA

- Asendorpf, J. B. ve Wilpers, S. (1998). Personality effects on social relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(4), 1531-1544.
- Bağçeli Kahraman, P., Şen, T., Alataş, S. ve Tütüncü, B. (2018). Okul öncesi dönemde okula uyum sürecine ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 681-701.
- Baker, R. W. ve Siryk, B. (1984). Measuring adjustment to college. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 179-189.
- Başaran, S., Gökmen, B. ve Akdağ, B. (2014). Okul öncesi öğrencilerinin okula uyum sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 197-223.
- Berk, L. (2006). *Child development*. Boston: Pearson Education.
- Bilen, M. (2004). *Sağlıklı insan ilişkileri*. Ankara: Sistem.
- Bredenkamp, S. (2015). *Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar*. (Çev. H. Z. İnan ve T. İnan). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Bronfenbrenner, U. (2006). *The ecology of human development: experiments by nature and design*. Cambridge: harvard University Press.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss, volume III. Loss sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş, ve Demirel, F.(2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Boston: Pearson.
- Cervone, D. ve Pervin, L.A. (2008). *Personality theory and research. (10th ed.)*. NJ: Wiley.
- Diamond, A. (2012). Activities and programs that improve children's executive functions. *Current Directions in Psychological Science*, 21(5), 335-341.
- Diken, İ. H. (Ed.). (2014). *Erken çocukluk eğitimi (3.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, T. (2012). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Erkan, Z. ve Avcı, R. (2014). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri: mizaç ve karakter özelliklerinin rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 84-94.
- Eroğlu, E. (2015). Geçmişten günümüze sosyal normlar. *Akademik Bakış Dergisi*, 50(2015), 299-308.
- Erol, O., Özaydın, B. ve Koç, M. (2010). Sınıf yönetimindeki karşılaşılan olaylar öğretmen tepkileri ve öğrenciler üzerindeki etkileri: unutulmayan sınıf anılarının analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 25-47.

- Erözkan, A. (2013). İletişim becerileri ve kişilerarası problem çözme becerilerinin sosyal yetkinliğe etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(2), 731-745.
- Fitness, J. ve Curtis, M. (2005). Emotional intelligence and the meta-moodscale: realtionships with empathy, attributional complexity. *Journal of Applied Psychology*, 1(2005), 50-62.
- Fox, L., Dunlap, G., Hemmeter, M. L., Joseph, G. E., & Stain, P. S. (2003). The Teaching pyramid: a model for supporting social compentence and preventing challenging behaviour in young children. *Young Children*, 58(4), 48-52.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. New York: Mcgraw-Hill.
- Jones, A. ve Crandall, R. (1986). Validation of a short index of self-actualization. *Personality and Social Psychology Buletin*, 12, 63-73.
- Karahan, T. F., Sardohan, M. E., Özkamalı, E. ve Dicle, A. (2006). Öğretmen adaylarında demokratik tutum, nevrotik eğilimler ve kendini gerçekleştirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2006), 149-158.
- Korkut, F. (1996). İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(2), 18-24.
- Korkut, F. (1997). *Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmeleri*, IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Levent, B. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kişilik özelliklerinin iletişim becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Konya.
- Maslow, A. H. (1970) *Motivation and personolity*. New York: Harper and Row Pub.
- McCroskey, J. C., Heisel, A. D. ve Richmond, V. P. (2001). Eysenck's big three and communication traits: three correlational studies. *Communication Monographs*, 68(2001), 360-366.
- MEB. (2018). Okul öncesi öğretmeni özel alan yeterlikleri. 01.09.2018 tarihinde <http://www.oygm.meb.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- Özgüven, İ. E. (1992). *Hacettepe kişilik envanteri el kitabı*. Ankara : PDREM .
- Pianta, R., Howes, C., Burchinal, M., Bryant, D., Clifford, R., Early, D., ve diğer. (2005). Featuras of pre-kindergarten programs, classrooms, and teachers: do they predict observed clasroom quality and child- teacher interactions?. *Applied Developmental Science*, 9(3), 144 - 159.
- Psikoloji sözlüğü (2018). 02.09.2018 tarihinde <http://www.psikolojisozlugu.com/> adresinden alınmıştır.

- Roberts, B. W. ve Chapman, C. N. (2000). Change in dispositional well-being and its relation to role quality: a 30-year longitudinal study. *Journal of Research in Personality*, 34, 26-41.
- Ryff, C. D. ve Singer, B. (1998). The contours of positive human health. *Psychological Inquiry*, 9, 1-28.
- Ryff, C. D. ve Singer, B. (2000). Interpersonal flourishing: a positive health agenda for the new millennium. *Personality and Social Psychology Review*, 4, 30-44.
- Sroufe, L. A. (2005). Attachment and development: A prospective, longitudinal study from birth to adulthood. *Attachment and Human Development*, 7(4), 349-367.
- Şeker Sır, N. (2016). *Öğretmen adaylarının 5 faktör kişilik kuramına göre kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tabachnick, B., G. ve Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics (6th editions)*. USA: Pearson.
- TDK. (2018). 01.09.2018 tarihinde <http://tdk.gov.tr/> sitesinden alınmıştır.
- Temel, Z. F. (Ed.). (2015). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları. (3. Baskı)*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Tepeli, K. ve Arı, R. (2011). Okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal becerilerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 385-394.
- Trawick-Swith, J. (2010). *Early childhood development amulticultural perspective. (5th edition)*. NJ: Pearson.
- Tunçeli, H. İ. (2013). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Sakarya Üniversitesi örneği, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 51-58.
- Uyanık Balat, G., Bilgin, H. ve Ünsal, F (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik tutumları ve sınıf yönetimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 114-126.
- Von Hofsten, C. ve Bäckman, L.(Eds.). (2002). *Psychology at the turn of the millennium: Volume 2: Social, developmental and clinical perspectives*. Florence: Taylor and Frances.
- Yalın, H. İ. (2003). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız, M. ve Dilmaç, B. (2012). Öğretmen adaylarının sahip oldukları değerler ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 122-134.
- Yiğit, R. ve Deniz, M. E. (2012). Polislerin iletişim becerilerinin 5 faktör kişilik özellikleri ve empatik eğilimlerine göre incelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(3),67-84.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Personality is all of the components that are different from each other, which are affected by environmental factors and experiences in life (Doğan, 2012). One part of our personality is reflects genetic heritage and the other side reflects our experiences in family and society (Cervone & Pervin, 2008). Some of the character development theorists indicates that the features such as verbal ability, depression and sociability will remain constant (Caprara, 2002). Some of the theorists emphasize that early experiences of individuals can be lifelong behaviors and negative early life experiences cannot be converted into positive life in the future (Bowlby, 1980; Sroufe, 2005).

Yalın (2003) described the communication as transferring feelings, thoughts and knowledge using any kind of means in a self, inter-personal and community state (TDK, 2018). There are two complex type of communication in human relations. Children's behavior affects adults' response and behavior and on the other way, adults' behavior affects children's behavior. It is important that teachers have appropriate communication with children based on their behaviors, decisions and expectations (Bredenkamp, 2015). It has been stated that personal traits play an important role in communication skills and there is a meaningful relation between them (Asendorpf & Wilpers, 1998; Fitness & Curtis, 2005; Yigit & Deniz, 2012).

The adaptation process of an individual starts from the birth (Yavuzer, 1997). According to psychology dictionary, adaptation was described as an individual's corresponding to adapt different or changing conditions, and developing good relationships with his/her environment and maintaining these relations (Erkan & Avci, 2014). While an individual's adaptation of his/her inner world, perception of identity, self-confidence and levels of self-worthy are the properties of inner world, family members, friends, common relations with other people and his/her satisfaction with these relations are the properties of interactions with the outer world (Özgüven, 1992).

Children give more attention to sensitive and involved adults. For this reason, teachers with positive attitudes can affect children's behaviors in a better way. When adults have sensitive relations with the children, their sense of self and self-confidence (Fox, Dunlap, Hemmeter, Joseph and Stain, 2003). It has been found that children developed positive sensitive and trustworthy relations with their teachers during early childhood, their academic achievement and cognitive, language, social-emotional developments were effected in a positive way (Pianta et al., 2005). Children's relations with their teachers in early grades affect their peer interactions, behavior problems, school affairs and learning (Diamond, 2012). Interactions between children and teachers should be supported.

2. Method

Model of research: This study aimed to analyze the correlation between preschool teacher candidates' personal traits and communication skills. Correlation and multiple regression model was used for this purpose. Multiple regression model was used to regress independent variables (self-actualization, emotional stability, neurotic

tendencies, psychotic symptoms, family relations, social relationships, social norms, antisocial tendencies) with dependent variables (communication skills and gender).

Data analysis: SPSS 21 was used for data analyses purposes and significance level was taken as .05. Correlation analyses was used to determine the correlations among variables and multiple analyses was used to determine regress of the independent variable on communication skills in accordance with the purpose of the study.

Sampling: The purpose of this study was to analyze the correlation between preschool teachers' personal traits and communication skills. A sufficient number of sample volumes should be determined to enable the production of strong assessments. Preschool teacher candidates in the Yozgat Bozok University, Education Faculty were chosen as target population. There were registered 300 senior students in the early childhood education department. 289 of these teacher candidates were involved in the study by typical case sampling.

3. Findings, Discussion and Results

The independent variables of the study were self-actualization, emotional stability, neurotic tendencies, psychotic symptoms, family relations, social relationships, social norms, antisocial tendencies and gender, and the dependent variable was communication skills.

The variables in the model, came out after analyses, significantly explained the variable of communication skill ($F=9.228, p<.01$).

The independent variables in the model were self-actualization, social relationships and social norms. Results indicated a significant and positive correlation between the self-actualization value and communication skills value. It was estimated that one point raise in the value of self-actualization causes a 1.027 point increase in the total value of communication skills ($B=1.027$). There were statistically significant and positive correlation between the value of social relationships and communication skills ($p<.01$). It was estimated that one point raise in the value of social relationships causes a 0.719 point increase in the total value of communication skills ($B=0.719$). There were statistically significant and positive correlation between the value of social norms and communication skills ($p<.01$). It was estimated that one point raise in the value of social norms causes a 0.976 point increase in the total value of communication skills ($B=0.976$). Collinearity correlations were analyzed among the variables included in the model. Tolerance value of all independent variables was above 0.1 and the VIF value was below 10, stating that there were not collinearity correlations among variables. Durbin-Watson test was applied to determine the autocorrelation among error terms. The value of Durbin-Watson test was in 1.5-2.5 range stating that there were not autocorrelation among error terms ($DW=2.157$). The independent variables included in the model explained the 20.9% of the changing in the dependent variable. There were positive and medium level correlation between the total value of communication skills and self-actualization ($r=0.363, ** p<.01$), positive and low level correlation between the total value of communication skills and neurotic tendencies ($r=0.216, ** p<.01$), positive and low level correlation between the total value of communication skills and psychotic symptoms ($r=0.137, ** p<.01$), positive and low level correlation between the total value of communication skills and family relations ($r=0.238, ** p<.01$), positive

and low level correlation between the total value of communication skills and social relationships ($r=0.294, ** p<.01$), positive and low level correlation between the total value of communication skills and social norms ($r=0.286, ** p<.01$), positive and low level correlation between the total value of communication skills and antisocial tendencies ($r=0.220, ** p<.01$). As a result, it has been observed that preschool teacher candidates' traits of self-actualization, social norms, and social norms were regressing the communication skills statistically significantly but one of the independent variables, gender, was not regressing the communication skills statistically significantly. There were statistically significant correlation among the all sub-dimensions of self-actualization of personal traits only except between the emotional stability sub-dimension and communication skills.